



**Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi**  
Ondokuz Mayıs University Journal of Humanities

e-ISSN: 2717-8072, İBD Aralık 2023, 4(2): 101-120

# **İstanbul'a Yapılan Göçlerin Şehir Sosyolojisi Üzerine Etkileri: Afganistan ve Suriye Örneği**

The Effects of Migration to Istanbul on Urban Sociology: The Case of Afghanistan Syria

**Süleyman DOĞAN<sup>1</sup>, Elif AYDEMİR DİLSİ<sup>2</sup>**

<sup>1</sup>Yıldız Teknik Üniversitesi/ Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul  
· dogansuleyman1@hotmail.com · ORCID > 0000-0003-1825-2583

<sup>2</sup>İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul  
· elif@istanbulmarka.science · ORCID > 0000-0002-1443-5019

## **Makale Bilgisi/Article Information**

**Makale Türü/Article Types:** Araştırma Makalesi/Research Article

**Geliş Tarihi/Received:** 18 Kasım/November 2023

**Kabul Tarihi/Accepted:** 19 Aralık/December 2023

**Yıl/Year:** 2023 | **Cilt – Volume:** 4 | **Sayı – Issue:** 2 | **Sayfa/Pages:** 101-120

**Atıf/Cite as:** Doğan, S., Aydemir Dilsı, E. "İstanbul'a Yapılan Göçlerin Şehir Sosyolojisi Üzerine Etkileri: Afganistan ve Suriye Örneği" Ondokuz Mayıs Üniversitesi İnsan Bilimleri Dergisi, 4(2), Aralık 2023: 101-120.

**Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Süleyman DOĞAN

## İSTANBUL'A YAPILAN GÖÇLERİN ŞEHİR SOSYOLOJİSİ ÜZERİNE ETKİLERİ: AFGANİSTAN VE SURİYE ÖRNEĞİ

### ÖZ

Göç, insanların varoluşuyla birlikte süreklilik arz eden, başta ekonomik ve siyasi durumlardan etkilenen önemli bir toplumsal olguyu oluşturmaktadır. Ülkemize göç eden Suriye ve Afganistan uyruklu vatandaşların göç etmelerinin en önemli sebebi ülkelerinde yaşanan siyasi ve ekonomik krizlerden kaynaklanmaktadır. Bu çalışmada, çoğunluğu Afganistan ve Suriye uyruklu göçmen öğrencilerin, çeşitli sorular karşısında vermiş olduğu cevaplara binaen, İstanbul'a yapılan göçlerin bu şehrin sosyolojik yapısı üzerindeki etkilerinin belirlenmesi hedeflenmektedir. Afganistan ve Suriye uyruklu göçmenlerin İstanbul ili özelinde şehrin sosyokültürel yaşam düzeyini, eğitim sistemini, ekonomik durumunu ve dini yapısını hangi açılardan ve ne düzeyde etkilediğini veya göçmenlerin ne düzeyde etkilendiklerini belirlemek amaçlanmaktadır. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde "2021 Yaz" döneminde katılımcı öğrencilerin çeşitli sorulara cevap vermesi istenmiştir. Araştırma, üniversitenin her bölüm, her branş ve her sınıfından 18-25 yaş arasındaki kız ve erkek öğrencilerinin sorulan sorular karşısında vermiş oldukları cevapların analiz edilmesiyle oluşmaktadır. Toplamda 146 üniversite öğrencisine yapılandırılmış açık uçlu sorular yöneltildikten sonra vermiş oldukları cevaplar yorumlayıcı yöntem doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; yapılan göçlerin en temel sebebinin ekonomik, siyasi ve eğitim açısından az gelişmiş veya gelişmemiş ülkelerin daha gelişmiş düzeyde olan ülkelere ulaşmak isteme çabaları olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı ise göç alan-veren toplumlarda kültürel çeşitliliğin arttığını ve bu durumun ülkeler açısından olumlu sonuçlandığını diğer katılımcıların büyük bir kısmı ise şehrin sosyal yapısında çeşitli sorunların yaşana-bileceğini vurgulamıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Göç, Sosyoloji, Uluslararası Göç, Kültürel Farklılıklar, Sosyokültürel Değerler.



## THE EFFECTS OF MIGRATION TO ISTANBUL ON URBAN SOCIOLOGY: THE CASE OF AFGHANISTAN AND SYRIA

### ABSTRACT

Migration constitutes an important social phenomenon that is continuous with the existence of human beings and is affected primarily by economic and political situations. The most important reason for Syrian and Afghan citizens migrating

to our country is the political and economic crises in their countries. aimed to determine to what extent the immigrants from Afghanistan and Syria are affected in terms of the socio-cultural life level, education system, economic situation and religious structure of the city, or to what extent the immigrants are University, participating students were asked to answer various questions. The research consists of analyzing the answers given by male and female students between the ages of 18-25 from each department, branch and class of the university to the questions asked. After asking unstructured open-ended questions to a total of 146 university students, their answers were analyzed in line with the interpretative method. As a result of the research; It has been determined that the most basic reason for the migrations made is the efforts of underdeveloped or developed countries in terms of economic, political and education to reach more developed countries. A large part of the participants emphasized that cultural diversity increased in the immigrant-receiving societies and this situation resulted in positive results for the countries, but a large part of the participants emphasized that various problems could be experienced in the social structure of the city.

**Keywords:** Migration, Sociology, International Migration, Cultural Differences, Sociocultural Values.



## GİRİŞ

### 1. GÖÇ KAVRAMI VE GÖÇÜN NEDENLERİ

Bireylerin yaşamlarını devam ettirdikleri yer ile aralarındaki bağı zedeleyen göç unsurunun kavramsal açıdan ele alınması, yapılan bilimsel göç çalışmaları açısından önemli bir yer teşkil etmektedir.<sup>[1]</sup> Bununla birlikte ülkeler bazında yapılan veya yapılıyor olan göçlerin hangi nedenler doğrultusunda yapıldığı da göç alan ve veren toplumlara etkilerinin analiz edilmesi açısından önem arz etmektedir. Göç, geçmişte ve günümüzde de insanların yaygın olarak gerçekleştirdiği bir eylemdir. Tarihsel süreçte insanların karşılaştığı ekonomik ve siyasi değişimler, kıtlık, açlık, salgın kaynaklı hastalıklar, iç savaşlar ve pek çok nedenden dolayı ülkelerini kendi rızaları veya başkalarının baskısıyla zorunlu olarak terk etmek durumunda kalmışlardır.<sup>[2]</sup>

Göçün bir başka durumu da eğitim açısından yapılmış olmasıdır. Eğitim ve çalışma amaçlı kısa süreli hareket etme durumu da göç sayılmaktadır. Geçmişte ve günümüzde yaşanan göçlerin önemli nedenlerinden biri de, insanların bulun-

<sup>[1]</sup> Süleyman Ekici, "Göç ve İnsan", *Birey ve Toplum Bilimler Dergisi*, 5/1, 2015, s.11.

<sup>[2]</sup> Türken Çağlar, "Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve", *Toros Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/8, 2018, s. 30.

dukları bölgelerde eşit olmayan biçimlerde dağıtılmış olan ekonomik imkânlardan faydalanma ve genişletme isteğinin sonucu olabileceği gibi, ülkelerinde yaşanan siyasi durumlar, savaşlar veya sürgünlerden dolayı da ortaya çıkmaktadır.<sup>[3]</sup>

Halk arasında yaygın olarak, yaşadığı ülkeden bir başka ülkeye kendi arzusu dışında çeşitli nedenlerden dolayı göç etmek durumunda olanlar “göçmen” olarak isimlendirilmektedir.<sup>[4]</sup> Göçmenlik kavramı, genel olarak ve bilimsel araştırmalara bakıldığında yaşadığı ülkeden çeşitli nedenler doğrultusunda bir başka ülkeye kendi rızası veya zorunlu olarak yaşamını orada idame ettiren kişiler ve toplumlara atfedilmektedir. Göçmenlik olgusu ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan bir olayı temsil etmekte ve günümüz toplumlarında da sürekliliğini korumaktadır.

## 1.2. Ekonomik Nedenler

Ulusal veya uluslararası olarak yapılan göçler, yaşanan bölgelerin kalkınma ve büyüme durumu ile insani gelişmişlik endeksinin olumsuz anlamda ilerlemesi nedeniyle meydana gelmektedir. Emek ve sermaye faktörlerinin hareket yönü genellikle gelişmiş bölgelere doğru ilerlemektedir. Gelişmiş bölgeler, kişi başı gelir artış hızının ve gayrisafi milli hasıla oranının yüksek olduğu bölgelerdir. Bundan dolayı da yapılan göçlerin temel saiki ekonomik sebeplerdir.<sup>[5]</sup> Neo-klasik ekonomi kuramına göre de göçler, emek faktöründeki arz-talep alanında ortaya çıkan bölgesel değişikliklerden kaynaklanmaktadır.<sup>[6]</sup> Bilinmelidir ki; bireyler ekonomik refahın gerçekleştiği toplumlarda yaşamını idame ettirmek istemektedir bu nedenle de özellikle az gelişmiş ülkelerde yaşayan bireyler daha çok gelişmiş ülkelere göç etmektedir. Göçmenlerin yaşamını devam ettirmek adına göç edecekleri bölgelerin ulaşım, barınma, sağlık ve sosyal açılardan yüksek maliyet göstermesi, hayat şartlarının pahalı olduğu bölgelere yapılan göçleri azaltmaktadır. Bu nedenle de mesafelerdeki uzunluğun göçleri engelleyici bir unsur olduğu görülebilir. Boyer ve Hatton mesafedeki %10 oranındaki artışın, yapılan göçü de %10 oranında azalttığını vurgulamaktadır.<sup>[7]</sup> Günümüzde yapılmış olan göçler özellikle zorunlu ve ekonomik sıkıntılardan kaynaklı göçler olduğu için, göçmenler ulaşım maliyetlerine bakmaksızın göç edecekleri ülkelerin sosyoekonomik durumlarını dikkate almak-

<sup>[3]</sup> Enver Günay, Dilek Atılğan, “Dünya’da ve Türkiye’de Göç Yönetimi”, *KSU İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/2, 2017, s. 38.

<sup>[4]</sup> Recep Özkan, “Göç Olgusu ve Toplumsal Yapıya Etkisi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47, 2019, s. 130.

<sup>[5]</sup> Halis Başel, “Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri” *Journal Of Social Policy Conferences*, 53, 2011, s. 532.

<sup>[6]</sup> Fuat Güllüpinar, “Göç Olgusunun Ekonomi-Politik ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/4, 2012, s. 57.

<sup>[7]</sup> Fatih Çelik, “İç Göçlerin Fayda- Maliyet Yaklaşımı İle Analizi”, *E.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16, 2000, s.233.

tadırlar. Çünkü toplumlar sürekli olarak değişim ve dönüşüm sürecinde gelişim odaklı oldukları için ulaşım maliyetleri de göz ardı edilmektedir.

### 1.3. Siyasi Nedenler

Göçün önemli sebeplerinden biri de ülkede yaşanan siyasi olaylardır. Savaşlar, ihtilaller, terör olayları, siyasal gelişme ve antlaşmalar da göçlerin gerçekleşmesinde etkin rol oynamaktadır.<sup>[8]</sup> Bu durumlarla birlikte etnik farklılıkların sebep oluşturduğu kayırmacılık, siyasal istikrarsızlık ve rejim değişiklikleri gibi nedenler de göç hareketlerinin yaşanmasında etkili olmaktadır.<sup>[9]</sup> Göç, yaşamını idame ettirebilmek için güçlü bir dayanışma duygusuna sahip bireylerle, risk düzeyi yüksek olan bireylerin yeni bir mekana taşınmasıdır. Yeni mekanlarında göçmenler genel olarak yaşamlarını sürdürebilmek ve iktidar alanı oluşturabilmek adına göç ettikleri bölgelere dair her şeyi iktidar kazanım aracı olarak görmektedir. Bu tarz düşünce de siyasal alanın mekânsal göçleri karşılayabilme durumları ve göçlerin siyasi etkileri üzerinde olumlu veya olumsuz etkiler sergilemektedir.<sup>[10]</sup> Genel olarak bakıldığında yapılan göçlerin siyasal katılımı artırıp artırmayacağını ve ülkeleri ne yönde etkileyeceğini de yine göç alan ve göç veren bölgeler bazında değerlendirmek gerekmektedir.<sup>[11]</sup>

### 1.4. Sosyal ve Kültürel Nedenler

Zorunlu olarak gerçekleşen kitlesel göçler, göç edilen toplumlarda sosyokültürel adaptasyon sorunlarına ve sosyal huzursuzluklara sebep olmaktadır. Yerli vatandaşlarla göçmen ve mülteciler arasındaki dil, din, mezhep, ırk ve kültürel farklılıklar genellikle ön yargılara ve çatışmalara sebebiyet vermektedir. Göçmenler, yerli vatandaşlarla farklı dillerde konuşup, farklı kültürel değerlere sahip oldukları için kendilerini ifade etmekte zorlanmakta ve bununla birlikte iş hayatına atılmakta da güçlük çekmektedir. Genel olarak ülkelerinden savaş veya ekonomik sorunlar yüzünden ayrılan göçmenler zaten olumsuz travmalar yaşamışlardır. Bunun üzerine bir de yerli vatandaşlarla olan karşılıklı atışmalar da zaman zaman gerilim yaratmaktadır. Bu noktada da sosyal uyumun önemi ortaya çıkmaktadır.<sup>[12]</sup>

<sup>[8]</sup> Mehmet Tamer, "Göç, Göçün Nedenleri Ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz", *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7/60, 2020, s. 2812.

<sup>[9]</sup> Ayşe Ünsal, "Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkiler", *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 18, 2019, s. 52.

<sup>[10]</sup> Gökhan Tuncel, Süleyman Ekici, "Göçün Siyasal Etkisi: Suriyeli Göçmenlerin Türkiye Siyasetine Etkisi", *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/2, 2019, s. 53.

<sup>[11]</sup> Rifat Karakoç, "Göç Edenlerin KentSEL Bütünleşme ve Siyasal Katılma Durumlarına Yönelik Bir Araştırma: Konya Örneği", *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 11/21, 2011, s.241-262

<sup>[12]</sup> Sibel Çetiner, Enver Günay, "Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,18/47, 2021, s. 10

Özellikle ülkemize göç eden Suriyeli göçmenlerin ülkeye olan etkilerini analitik açılarından gözlemek, mülteci krizlerinin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen SWOT analizlerinin sonucunda, toplumsal kabul ile sosyal uyum sürecinin eş zamanlı ve birbirlerini destekleyici politikalarla yürütülmesinin önemli olduğu sonucuna varılmıştır.<sup>[13]</sup> Ülkelerarası yapılan göçlere bakıldığında da zaten göçmenlerin kendi kültürel değerlerine yakın buldukları bölgelere göç ettikleri görülmektedir.

### 1.5. Güvenlik Nedenleri

Göçmenler, göç kararı alırken, can güvenliklerinin sağlanabileceği, eğitim, sağlık ve sosyal açılarından damgalanmayacakları bölgeler ya da ülkelere göç etmektedirler. Zorunlu ve kitlesel anlamda yapılan göçler plansız ve aniden gerçekleştiği için farklı sorunları da beraberinde getirmektedir.<sup>[14]</sup> Günümüzde milyonlarca insanın savaşlar, etnik çatışmalar, otoriter rejimler ve insan hakları ihlalleri nedeniyle ülkelerini terk ederek başka bölgelerde yaşamlarını devam ettirmeleri sadece insanlığı etkilemeyip ,ulusal ve uluslararası güvenlik açısından da tehdit oluşturmaktadır.<sup>[15]</sup>

Güvenlik sebebiyle ülkelerinden ayrılarak başka bir ülkeye göç eden göçmenler böylece gittikleri ülkelerin güvenliği açısından tehdit oluşturmaktadır. Zira göçmenler, gittikleri bölgelerin ekonomik yapısını, politik ve sosyal istikrarını, eğitim durumunu, askeri düzenini ve çevresel faktörlerini etkilemektedir. Bölgelerdeki güvenlik olgusu bu faktörlerin hepsini kapsadığı için göçmenler ülkelerin güvenliğini de belirli ölçülerde etkilemektedir.<sup>[16]</sup> Bu nedenlerden dolayı göç, yeni güvenlik anlayışlarında yeni bir tehdit şeklinde konumlandırılmaktadır.<sup>[17]</sup>

### 1.6. Göç Türleri

Dünya üzerinde meydana gelen göçler bireylerin neden ve hangi amaç ekseninde göç ettiğine göre çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bu nedenlere bağlı olarak göçler genellikle iç göç ve dış göç şeklinde gerçekleşmektedir. İç göç, bir ülkenin kendi

<sup>[13]</sup> Ayşe Şebnem Tunç, "Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme", *TESAM Akademi dergisi*, 2/2, 2015, s. 29.

<sup>[14]</sup> Sibel Çetiner, Enver Günay, "Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,18/47, 2021, s. 3

<sup>[15]</sup> Oğuzhan Türkoğlu, "Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik", *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 2011, s. 109.

<sup>[16]</sup> Reinhard Lohrmann, "Migrants, Refugees and Insecurity", *Current Threats to Peace*, *International Migration*, Vol.38, No.4, 2000, s.3-22.

<sup>[17]</sup> Gökay Özerim, "Avrupa'da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem Mi?", *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5/1, 2014, s.17.

sınırları içerisinde yer değiştirme eylemidir.<sup>[18]</sup> Dış göç ise, uluslararası boyutta bireylerin yer değiştirme durumunu oluşturmaktadır. Göç her şeyden önce bir mekan değiştirme durumudur. Kişiler yerleşik bölgelerinden başka bölgelere muhtelif sebeplerle gitmektedirler. Yapılan göçler sürekli olabileceği gibi geçici olarak da yapılabilmektedir. Ya da yer değiştirme yılın belirli dönemlerinde düzenli bir şekilde yapılabilmektedir. Buna mevsimlik göç adı verilmektedir. Bu göç türünde bireyler yılın belirli aylarında iki ya da daha fazla bölgelerde yer değiştirmektedirler. Mevsimlik göç eden toplumlar pek çok sosyal ve kültürel yapıyı içi içe yaşamaktadır.<sup>[19]</sup>

Genel çerçevede yer değiştirme olayı olmakla birlikte, göçün yapıldığı yerlere, nedenlerine ve sürekliliğine göre farklı türlere ayrılmaktadır. Göç ile ilgili bir diğer önemli husus ise göçlerin "isteğe bağlı" veya "zorunlu olmasıdır." Bir başka sebeple de göçler, insanların sürekli taşınma ya da yer değiştirme hareketlerinden ayırt etmek adına, "devamlı göç" veya "geçici göç" şeklinde sınıflandırılmaktadır. Geçici şekilde yapılan göçlere; göçebeler, mevsimlik işçiler ve yazlıkçılar örnek verilmektedir. Devamlı göçler ise bireylerin tamamen doğup büyüdüğü toprakları terk ederek yeni yerleşim yerlerinde hayat sürdürmeleri olarak tanımlanmaktadır. Devamlı göç olaylarına maruz kalan bölgelerin nüfusu sürekli artış halindedir.<sup>[20]</sup> Sürekli göçler, gönüllü ve sürekli göç olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Eğitim olanaklarını arttırmak, hayat standartlarını yükseltmek ve ekonomik açıdan belli bir seviyeye gelmek için bireyler gönüllü göçü tercih etmektedirler. Bunlara binaen ülkelerinde yaşanan savaşlar, doğal afetler ve terör olayları gibi nedenlerle de bireyler zorunlu olarak göç etmek durumunda kalmaktadırlar.<sup>[21]</sup>

Görülmektedir ki göçlerin asıl türlerini belirleyen unsur, bireylerin bu göçleri hangi nedenler doğrultusunda yapmış olmalarıdır.

## 1.7. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, Yıldız Teknik Üniversitesi'nde 2021-2022 Akademik Yılı Yaz döneminde öğrenim gören ve çoğunluğu göçmen olan lisans öğrencilerinin İstanbul ili özelinde Suriye ve Afganistan uyruklu göçmenlerin göç nedenleri ve bu göçlerin şehrin/ülkenin dini, siyasi, ekonomik ve sosyokültürel yapısında ne tür etkilere/değişimlere sebep olduğuna dair kanaatlerini sistematik olarak incelemeyi amaçlamaktadır.

<sup>[18]</sup> Mehmet Tamer, "Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz", *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7/60, 2020, s. 2812.

<sup>[19]</sup> Serdar Sağlam, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 5, 2006, s. 34.

<sup>[20]</sup> Ali Gürel, Yasemin Balta, "İstanbul'un Göç Olayı ve Etnik Hayat Üzerine", *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1/1, 2014, 1.

<sup>[21]</sup> Mehmet Tamer, "Göç, Göçün Nedenleri ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz", *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7/60, 2020, s. 2814.

Günümüzde de savaşlar ekonomik kaygılarla ortaya çıkmaktadır. Bu savaş hadisesi de can güvenliği endişesine dayalı göçlere neden olmaktadır. Neticede günümüz göçleri can güvenliği ve ekonomik kaygılar olmak üzere temelde iki nedene dayanmaktadır. Eğitim amaçlı nedenler de neticede daha müreffeh bir hayat yaşama amacına dönüktür. Ekonomik nedenli göçler, göç eden ve alan ülkeler açısından da ekonomik sıkıntılara sebep olduğundan, bu sosyal olgunun her yeni göç olayına yönelik olarak sürekli güncel araştırmalarla aydınlatılması, söz konusu olumsuz etkilerinin azaltılmasına dair çözüm önerileri için zaruri önem arz etmektedir.

## 2. YÖNTEM

### 2.1. Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden olgu-bilim deseni ekseninde yapılmıştır. Araştırma, öğrencilere elektronik ortamda çeşitli sorular sorularak gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda bu desen fenomenoloji olarak da isimlendirilmektedir. Fenomenolojik (olgubilimsel) çalışmalar kişilerin bir fenomen (olay-olgu) ya da kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını tanımlamaktadır.<sup>[22]</sup> Bu bağlamda araştırmada ele alınan fenomen, göçmenlerin şehrin sosyolojik yapısına etkisidir.

### 2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma alanı Yıldız Teknik Üniversitesi olarak seçilmiştir. Bu amaçla, Afganistan ve Suriye uyruklu, yaşları 18-25 aralığında her fakülte ve bölümden kız ve erkek toplam 146 üniversite öğrencisine özellikle İstanbul'a yapılan göçlerin şehrin sosyokültürel yapısına olumlu ve olumsuz durumları belirlemek amacıyla 4 adet açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Seçilen öğrencilerden 98' i erkek 48' i ise kadındır. Örneklem üzerindeki Afganistan uyruklu göçmen öğrencilerin sayısı Suriye uyruklu öğrencilerin sayısından daha fazladır. Yani örneklem grubunun çeşitliliğe sahip olduğu söylenebilir. Çalışmada amaçlı örneklem tekniği kullanılmıştır.

### 2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Göçmenlere sorulan sorular neticesinde belirli bir sıralama ile analiz süreci başlatılmıştır. Analiz edilme aşamaları sırasıyla; ilk olarak elde edilen verilerin işlenmesi daha sonra verilerden elde edilen bazı cevapların doğrudan alıntı yapılarak kategori ve alt kategoriler şeklinde tablolastırılması ve son aşama olarak da yorumlayıcı yöntem doğrultusunda araştırmadan elde edilen bulguların sonucuna yer verilmesidir.

<sup>[22]</sup> John W. Creswell (Çev. Mesut Bütün, S. B.), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013, s. 77.



## 2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Güvenirlik ve geçerlik bütün ölçümlerin en temel meselesi olmaktadır. Güvenirlik, bir çalışmanın ortaya koyduğu bilgilerin genel olarak tutarlı sonuç verdiğinin göstergesidir. Her ikisi de ölçümleri yapılarla bağlamakla ilişkilidir çünkü yapılar çoğunlukla belirsiz, dağınık ve doğrudan gözlemlenememektedir.<sup>[23]</sup> En temel haliyle geçerlik, araştırma yoluyla ölçülen toplumsal gerçekliğin araştırmacıların onu anlamak için kullanmış olduğu yapılarla ne ölçüde eşleştiği sorusunu yanıtlamaktadır.<sup>[24]</sup>

Bu perspektifler nitel geçerliği nicel değerler bakımından incelemekte, nicel terimlerden farklı olan nitel terimleri kullanmakta, post-modern ve yorumlayıcı perspektifleri uygulayarak ve sentezleyerek görselleştirmektedir.<sup>[25]</sup>

Araştırmacının geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak adına bulguların görselleştirilme ve analiz edilme aşamalarında doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler neticesinde araştırmacıların kişisel görüşlerine yer verilmenden elde edilen veriler, araştırmacıların akademik bilgi ve donanımları ölçüsünde yorumlayıcı yöntemle analiz edilmiştir.

## 3. BULGULAR

Bu bölümde Afganistan ve Suriye uyruklu olan göçmen öğrencilere yöneltilen sorular sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir.

### 3.1. Topluları Göç Etmeye İten Nedenlere Ait Bulgular

“Bu konuyla ilgili kategori ve öğrenci görüşleri Tablo 1’ de yer almaktadır.” Bu tema bağlamında topluları göç etmeye iten en önemli faktörlerin neler olduğunu belirlemek amacıyla çeşitli sorular sorulmuştur. Alınan cevaplar doğrultusunda göçmenlerin ekonomik etkenler başta olmak üzere siyasal düzensizlikler ve eğitim alanındaki eksikliklerin topluları göç unsuruna yönelttiği sonucuna varıldığı için ilk ana temanın alt temalarını ekonomik, siyasal ve eğitim alanındaki etkenler oluşturmaktadır.

Bu kapsamda öğrencilerin büyük bir kısmı topluları göçe iten en önemli faktörlerin siyasal ve ekonomik faktörler olduğunu belirtmişlerdir. Bu anlamda öğrenciler verdikleri cevaplarda, ülkelerindeki siyasal baskılar ve ekonomik durumun asgari düzeyde bile yeterli olmamasından dolayı insanların gelişmiş/gelişmekte

<sup>[23]</sup> W.L. Neuman, *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel Ve Nicel Yaklaşımlar*, Toplumbilim Dizisi, Ankara 2017, s. 276.

<sup>[24]</sup> W.L. Neuman, *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel Ve Nicel Yaklaşımlar*, Toplumbilim Dizisi, Ankara 2017, s. 277.

<sup>[25]</sup> John W. Creswell (Çev. Mesut Bütün, S. B.), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013, s. 243-253.

olan ülkelere göç etmek zorunda oldukları belirtilmektedir. Toplumlari göçe iten en önemli faktörlerin siyasi ve ekonomik faktörler olduğunu dile getiren bir öğrencinin (Ö<sub>5</sub>) görüşleri şu şekildedir: “*Toplumların göç etmesine neden olan faktörler çok çeşitli olsa da en başı çekenler ekonomik, siyasi ve sosyolojik olarak sınıflanabilir. Dünyanın küreselleşmesi neticesinde ihtiyaçların farklılaşması insanların yeni gelir kaynaklarına yönelmesi sonucunu doğurmuştur.*” Bu bağlamda katılımcının küreselleşme faktörünün de insanların göç etmesinde önemli bir husus olduğunu dile getirmektedir. Küreselleşme zaten paranın, malların hatta insanların bile uluslararası sınırlara ulaşması olduğu için göçün de başlıca sebeplerinde sayılabilmektedir. Aynı düşünceye sahip bir diğer öğrencinin (Ö<sub>51</sub>) görüşleri ise şöyledir: “*Toplumları göç etmeye iten pek çok sebep vardır. Yoksulluk, savaş, eğitimin yetersizliği, o bölgenin veya ülkenin ekonomi açısından geçinme yöntemleri bunlardan bazılarıdır.*” Bu görüşlere binaen bir başka öğrenci ise (Ö<sub>53</sub>) göçlerin asıl sebebinin ekonomik değil sadece siyasi olduğunu şu şekilde ifade etmektedir: “*Toplumları göç etmeye iten en önemli nedenlerden ilki iç karışıklık ve savaştır. Savaş olan bir toplumda refah ve özgürlük insanların elinden alındığı için toplumlar kendi ülkelerini terk etmek zorunda kalırlar.*” Bir diğer öğrenci ise (Ö<sub>59</sub>) bireylerin daha iyi eğitim şartlarına sahip olmak istemelerinden kaynaklı göçlerin yapıldığını şu şekilde belirtmektedir: “*Eğitim nedeniyle Beyin Göçü yapılmaktadır. Kişiler daha iyi eğitim alabilecek yerlere giderler. Bazen buldukları ülkede değer göremediklerini düşünürler.*”

Bu tema doğrultusunda: uluslararası mahiyetteki göçlerin en temel nedeninin; ekonomik, siyasi ve eğitim alanlarında ülkelerin az gelişmiş veya gelişmemiş olmasından kaynaklandığı bulgulanmaktadır.

**Tablo-1:** Kategori-1 İçin Öğrenci Görüşleri

Ana Tema	Kategori	Öğrenci Görüşleri (Ö)
1. Topluları Göç Etmeye İten Nedenler	1. Ekonomik Etkenler	<p>Ö<sub>19</sub>: Naçizane tespitim insanlar sosyolojik veya fizyolojik arayışlar yerine ekonomik arayışlar içerisinde, yaşamlarını buna göre şekillendiriyor.</p> <p>Ö<sub>98</sub>: Ekonomik gelişimin, doğal kaynakların, tarım alanlarının ve iş imkanlarının az olduğu bölgelerde insanlar, bu şartların daha iyi olduğu bölgelere göç ederler.</p>
	2.Siyasi Etkenler	<p>Ö<sub>83</sub>: Topluları göç etmeye iten en önemli etken savaşlardır. Özellikle büyük kitlesel göçlerin oluşmasında savaşlar en büyük rolü oynamaktadır. Günümüzde bu durum ne yazık ki iç savaşlar ve darbeler ile gerçekleşmektedir. Savaş durumu haricinde ülkedeki toplumun veya iktidarın fazla baskıcı olması da topluları göçe sürükleyebilmektedir.</p> <p>Ö<sub>117</sub>: Genel olarak düşünülürse göçler sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik vb. nedenlerden oluşabilir. Tarih boyunca savaşlar, doğal afetler gibi nedenlerden yaşanan göçler ve ekonomik nedenli göçler de mevcuttur. Günümüzde yaygın olarak savaşlardan kaçınan zorunlu bir göç görmekteyiz.</p>
	3. Eğitim Etkeni	<p>Ö<sub>59</sub>: Eğitim nedeniyle Beyin Göçü yapılmaktadır. Kişiler daha iyi eğitim alabilecek yerlere giderler. Bazen buldukları ülkede değer göremediklerini düşünürler.</p>

### 3.2. Göçmenlerin Yerleştiği Toplumlara Uyum Sürecine Ait Bulgular

Bu ana tema kapsamında öğrencilere toplumların göç edecekleri bölgeler ile kendi bağlı buldukları dini, siyasi, sosyal ve kültürel değerler ve dil unsurlarının uyumunun ne derece önemli olduğunu belirlemek amacıyla sorular yöneltilmiştir. Daha sonra ise Suriye ve Afganistan ülkeleri ile karşılaştırmalı olarak analiz yapılmıştır.

Yapılan analizler doğrultusunda özellikle Afganistan ve Suriyeli göçmenlerin kültürel ve dini değerlerine bağlı oldukları, bu nedenle de kendi dini ve kültürel benliklerine daha yakın olan ülkelere göç ettikleri tespit edilmiştir. Lakin kendi değerlerine yakın olan ülkeler dışına da “zorunlu” olarak göç eden pek çok göçmenin olduğu da dile getirilmiştir.

Göç edilen bölgelerdeki dini, siyasi ve sosyokültürel açılardan toplumsal uyumun önem arz ettiği vurgulanarak, bu uyum süreci olumlu yönde sağlandıktan sonra ise en önemli problemin dil açısından olduğu belirtilmiştir. “Bu konuyla ilgili temalar ve öğrenci görüşleri Tablo 2’ de yer almaktadır.” Bu duruma örnek bir görüş sergileyen öğrencinin (Ö<sub>2</sub>) görüşü şöyledir: “Göç ettikleri bölgeler kendi kültürlerine dinine ve siyasi özelliklerine yakın bölgeyse, daha kolay adapte olurlar. Aksi takdirde farklı bir kültürün ya da dini görüşün olduğu yerde çok sıkıntı yaşanabilir. Benzer kültür alt yapısına sahip ülkeler arasında göç yapıldığında yaşayabileceği sorun dil sorunudur.” Bu düşünceye sahip bir diğer öğrenci ise (Ö<sub>13</sub>) görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Göç eden toplumun yeni yerleşeceği yerde dini, siyasi, sosyal ve kültürel açıdan uyumlu olması önemlidir. Yeni yerleşeceği yerde orda ki yerli kimseler gibi olmak zorunda tabi ki değildir. Fakat uyum önemlidir. Her toplum birbirine saygı göstermeli, yerleştiği, ekme yediği yere de kıymet vermeli, değer katmalıdır.” Görülmektedir ki öğrencilerin büyük bir kısmı toplumsal uyumun önemine vurgu yapmaktadır. Bu görüşlere zıt yönde bir görüş sergileyen (Ö<sub>49</sub>) görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Her ne kadar benim gözümde dini, siyasi ve sosyal ve kültürel yapının farklı olması bir sorun teşkil etmese de ne yazık ki günümüzde bu böyle olmuyor her iki tarafta da sıkıntılar doğurabiliyor.”

Bu ana tema kapsamında elde edilen bulgulara göre, toplumların göç edecekleri bölgeler ile olan dini, siyasi, sosyokültürel ve dil faktörleri arasındaki uyum yadsınamaz düzeydedir. Öğrencilerden bazıları bu görüşün tersini belirtmiş olsalar da göçlerin gerçekleşmesinden sonra birebir görmüş oldukları durumlar kendi görüşlerine olan inançlarına antitez oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı göç alan ve göç veren toplumlarda kültürel çeşitliliğin artış gösterdiğini belirterek, bu artışın göçün olumlu etkilerinden biri olduğunu vurgulamışlardır.

**Tablo-2:** Kategori-2 İçin Öğrenci Görüşleri

Ana Tema	Kategori	Öğrenci Görüşleri (Ö)
2. Göçmenlerin Yerleştiği Toplumlara Uyum Süreci	1. Dini Açıdan Uyum Süreci	<p>Ö<sub>35</sub>: İnsanlar göç ederken eğer seçme şansları var ise kendi dinini rahatlıkla yaşayabileceği; Kültür olarak ise gittiği zaman zorluk çekmeyecek veya kültürüne alışması kolay bir ülkeye gitmeyi tercih ederler.</p> <p>Ö<sub>79</sub>: “Herhangi dine sahip olunabileceği ve bu özgürlüğün sağlanmasına rağmen insanların birbirlerine dini baskı uygulamaması gerekmektedir. Başka kültür ve dini görüşe sahip insanların göç edip uyum sağlayamaması, göç alan ulusun birliğini ve huzurunu bozmaktadır. Uyum sağlayamayan ve sağlamayan insanlara karşı gerekli önlemler alınmalıdır.</p>
	2. Dil Açısından Uyum Süreci	<p>Ö<sub>51</sub>: Dil ve kültür farklılıkları bu zorlukların en başında gelir. Özellikle savaş gibi ani durumlardan kaçarak göç etmiş insanlarda bu durum daha fazla görülür. Dilini anlamadığı için yaşadığı travmaları kimseye anlatamama, yalnızlık ve soyutlanma bu travmaları kalıcı hale getirecektir.</p>
	3. Sosyo Kültürel Açıdan Uyum Süreci	<p>Ö<sub>66</sub>: “Kendi açımdan düşünmek gerekirse hiçbir uygunluk gerekmemektedir. Fakat toplumsal açıdan düşünürsek toplumlarda saygı ve hoşgörü maalesef ki azdır. Bu yüzden bir çok toplumda toplumsal olarak uygunluk büyük derecede önemlidir.”</p>

### 3.3. Göç Edilen Bölgelerde Göçmenlerin Yaşadığı Zorluklara Ait Bulgular

Bu ana tema kapsamında iki alt tema oluşturulmuştur. Birinci alt tema ekseninde göç edilen bölgelerde göçmenlerin dil konusunda yaşamış olduğu zorluklara değinilmiş olup, öğrencilerin büyük bir kısmı göçmenlerin dini, siyasi ve sosyokültürel değerlerini aştıktan sonraki en önemli zorluğun dil açısından olduğu kanısına varılmaktadır. “Bu konuyla ilgili temalar ve öğrenci görüşleri Tablo 3’ te yer almaktadır.” Göçmenlerin dil konusunda yaşadığı zorluğu dile getiren öğrenci (Ö<sub>51</sub>) görüşü şu şekildedir: “Dil ve kültür farklılıkları bu zorlukların en başında gelir. Özellikle savaş gibi ani durumlardan kaçarak göç etmiş insanlarda bu durum daha

*fazla görülür. Dilini anlamadığı için yaşadığı travmaları kimseye anlatamama, yalnızlık ve soyutlanma bu travmaları kalıcı hale getirecektir.”*

İkinci alt tema olarak ise göçmenlerin göç ettikleri bölgelerdeki sosyokültürel uyum sürecinde karşılaştığı zorluklar belirlenmiştir. Bu alt tema ekseninde öğrencilerin büyük bir kısmı göçmenlerin göç ettikleri bölgelerde halen kendi kültürel değerlerini uygulamasının, bağlı oldukları bölge vatandaşları ile uyum problemi yarattığını vurgulayarak bu değerlerin toplumsal düzeni bozmayacak şekilde uyumlu bir şekilde yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu düşünceye ekseninde bir öğrenci (Ö<sub>1</sub>) görüşü şöyledir: “Sığınmacıların zorunlu olarak göç ettikleri yerlere uyum sağlamak yerine kendi ülkelerindeki tavır ve davranışlarını ya da kalıplaşmış yaşam şekillerini sığınmacı olduklarını unutarak devam ettirmek istemeleri beraberinde kültürel farklılığı ortaya çıkarmakta ve uyumsuz bir çevre yaratmaktadır.” Bu görüşü destekleyen bir diğer öğrenci görüşü (Ö<sub>91</sub>) ise şöyledir: “Göç eden toplumlar buldukları topluma adapte olma açısından sorun yaşarlar. Bu sorunların başlıcaları; dil, din, sosyal ve kültürel, siyasi farklılıklardır. Farklı dil ve sosyokültürel yapı o toplum içindeki iletişimi zorlaştırır adapte olma sürecini uzatır. Bu görüşlere karşı bir görüş olarak göçün kültürel çeşitliliği arttırdığını vurgulayan öğrencinin (Ö<sub>49</sub>) görüşü de şöyledir: “Yapılan göçlerin şehir sosyolojisi açısından olumlu etkileri bence göç edilen ülkede kültürel çeşitlilik olması denilebilir farklı kültür bir kitap gibidir insana, ülkeye çok fazla şey katabilir.”

Öğrencilerin büyük bir kısmı göçmenlerin göç ettiği bölgelerdeki sosyokültürel yapıyı olumsuz yönde etkilediğini vurgulamış olsa da öğrencilerden bazıları ise kültürel yapıyı çeşitlendirdiğini belirterek göç alan toplum açısından olumlu tahribat oluşturduğunu vurgulamaktadır.

**Tablo-3:** Kategori-3 İçin Öğrenci Görüşleri

Ana Tema	Kategori	Öğrenci Görüşleri (Ö)
3. Göç Edilen Bölgelerde Göçmenlerin Yaşadığı Zorluklar	1. Dil Problemi	<p>Ö<sub>63</sub>: Göç edilecek yerin dili, dini oldukça büyük önem arz etmektedir. Bu durum yaşam şartlarını etkileyeceği gibi kişinin mental sağlığını ve duygusal anlamda karakterini de büyük ölçüde etkiler.</p> <p>Ö<sub>100</sub>: Eğer göç ettikleri yerde kullanılan dil farklı ise adaptasyon süreci olumsuz etkilenmektedir. Bu en önemli sorundur. Çünkü ortak dil toplumun yaşayan bir organizma olmasını sağlayan temel yapı taşıdır. Topluma uyum sağlamak zorunda kalan göç eden insanlar dil sorununu çözemezlerse yerli insanlarla yeterli seviyede iletişim kuramazlar.</p> <p>Ö<sub>114</sub>: Göç eden toplumlar dil, din ve aidiyet konusunda sorun yaşamaktadırlar. Toplumun göçmenlere bakış açısı bu olumsuzluğu arttırabileceği gibi aksine çözebilmektedir.</p>
	2. SosyoKültürel Zorluklar	<p>Ö<sub>95</sub>: Kültürel farklılıklar dolayısı ile zorluk çekmektedirler. Mesela ben Suudi Arabistan'da yaşadım. Orada kadınlar için zorunlu kılınan çarşafkiyafet zorunluluğu vardı. Bir kadın olarak bu konuda uyum sağlamaya çok zorlanıyordum.</p> <p>Ö<sub>116</sub>: Eğer kültürleri ve norm anlayışları çok farklıysa yerel halk onları kabullenmeyip dışlar. Eğer kabullenilmek istiyorlarsa asimile olmak zorundalar ki bu da kültürlerinin ölmesi anlamına gelir. Eğer asimile olmamak için direnirlerse, yerel halk içgüdüsel olarak bunu hakaret ve tehdit olarak algılayacaktır ve onlara karşı daha çok zorluk çıkartacaklardır.</p>

### 3.4. İstanbul'a Yapılan Göçlerin Nedenlerine Ait Bulgular

Araştırmanın son ana temasında Suriyeli ve Afganistanlı göçmenlerin İstanbul'u tercih etme nedenleri belirlenmiştir. "Bu konuyla ilgili temalar ve öğrenci görüşleri ise Tablo 4' te yer almaktadır." Öğrenci görüşlerinden elde edilen bulgular doğrultusunda göçmen öğrenciler genel olarak İstanbul şehrinin metropol olu-

şu ve ekonomik açıdan onlara refah kazandıracığı düşüncesiyle bu bölgeye göç ettiklerini vurgulamışlardır. Bu görüşü benimseyen bir öğrenci, (Ö<sub>8</sub>) görüşünü şu şekilde dile getirmiştir: “İnsanların ilk amacı para kazanıp hayatlarını idame ettirebilmek olduğundan, ilk tercihleri en çok iş gücüne ihtiyaç duyulan İstanbul olmaktadır.” Öğrenci görüşlerinin büyük bir kısmı da bu düşünceyi benimsemektedir. Aynı görüşte olan bir diğer öğrencinin (Ö<sub>119</sub>) görüşü ise şöyledir: “İstanbul’un özellikle tercih edilmesi ise ekonomik olarak sunduğu imkanlardan kaynaklıdır. İş imkanları, kozmopolit bir yapısının olması ve İstanbul’un simgesel değerinden kaynaklı olarak göçmenler yoğun olarak İstanbul’u tercih etmektedirler.” Görülmektedir ki göçmenler için İstanbul her açıdan olanak sağlayan ve her türlü fırsatı sunan bir unsurdur.

**Tablo-4:** Kategori-4 İçin Öğrenci Görüşleri

Ana Tema	Kategori	Öğrenci Görüşleri (Ö)
4. İstanbul’a Yapılan Göçlerin Nedenleri	1. Ekonomik Nedenler	<p>Ö<sub>12</sub>: Göçlerin ülkemizin başka şehirlerindense daha çok İstanbul gibi metropollere yapılıyor olmasının başlıca nedenlerinden biri kentin sunduğu imkanlardan kaynaklanır.</p> <p>Ö<sub>32</sub>: İstanbul jeopolitik konumundan dolayı birçok ülkenin ve insanların gözbebeği odak noktasıdır. Turistik ve tarihi olmasının yanı sıra çok sayıda iş olanağı da bulunmaktadır.</p> <p>Ö<sub>100</sub>: Ekonomik ve sosyal imkanlar da oldukça kısıtlı olduğu için bu şartların daha iyi olduğu ve kendi dini ve sosyokültürel yapılarına uygun olan yerlere göç etmek zorunda kalmaktadırlar.</p>
	2. Sosyal ve Kültürel Nedenler	<p>Ö<sub>8</sub>: Şehrin kültürüne ve yaşam tarzına ayak uyduramayan vatandaşların dışarıda sergiledikleri hareketler, İstanbul’un yerlisi olan vatandaşları rahatsız etmekte ve hatta bazı yerlerin turistik cazibesini gölgelemektedir.</p>

## SONUÇ

Türkiye, özellikle Suriye ve Afganistan bölgelerinde yaşanan savaşlarda zarar görüp, yardım isteyen tüm göçmenlere destek olma eğilimi göstermektedir. Göçmenlerin de Türkiye’de en geniş kapsamlı iş olanaklarını bulma ihtimali en yüksek olan İstanbul iline göç etme eğilimlerinin yüksek olduğu aşikârdır. Göçle ilgili akademik araştırmalarda genel olarak, göç edilen bölgelerde yaşanan nüfus artışıyla birlikte konaklama ve gıda sorununun meydana geldiği vurgulanmaktadır.



Bu sorunun yanı sıra göç alan ülke vatandaşları ve göçmenler arasında çeşitli anlaşmazlıklardan kaynaklı çatışmalar da yaşanmaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan bir çalışmada ülkelerde yaşanan bu tür çatışmaların asıl sebebinin göç alan ülkelerdeki yazılı ve görsel basının göçmenlerle ilgili olumsuz haberler öne sürerek yerel halkta göçmen vatandaşlar açısından antipati yaratmış olmasıdır.<sup>[26]</sup> Bu çalışmada ise katılımcı görüşlerinden elde edilen bulgular doğrultusunda yerel halkın(- yazılı-görsel basın gibi) herhangi bir uyaran olmaksızın gündelik sosyal hayatın paylaşılması esnasında genellikle kültürel farklılıklardan dolayı çeşitli çatışmalara sebep olduğu belirlenmiştir.

Bu konuyla ilgili bir diğer araştırma sonucunda ise; Türkiye'deki Suriye uyruklu göçmenlerin kendi etnik yapılarına göre düşüncelerinin de farklılaştığı vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra sosyal aktivitelerinde de kendi kültürlerinden farklı davranış sergileyen göçmenlerin sayısının oldukça fazla olduğuna vurgu yapılmıştır. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de bulunma memnuniyetlerine (veya Türkiye'de bulunmaktan memnun olup olmadıklarına) bakıldığında ise kadınların erkeklere oranla daha fazla memnun olduğunun da altı çizilmiştir.<sup>[27]</sup>

Araştırma bulguları, göçlerin en önemli sebebinin ekonomik refah arayışı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle İstanbul, diğer illere nazaran en gelişmiş büyükşehir olduğu için Afganistan ve Suriye uyruklu göçmenlerin en fazla tercih ettiği şehirlerden biri olmuştur. Bu durumu destekleyen bir çalışmada da insanoğlunun daha huzurlu ve ekonomik sıkıntılarını giderebileceği ortamlara göç etmek isteyeceğini ve göçün en önemli sebebinin de bu iki unsur (can güvenliğine kavuşmak ve geçimlik ekonomik seviyeye ulaşmak) olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle Ortadoğu halkının karşılaştığı terör, savaş ve kıtlık durumlarından dolayı göçe maruz kaldıkları da belirtilmiştir.<sup>[28]</sup> Bu çalışmada ise katılımcılar, ekonomik refah artışının yanı sıra eğitim ve sosyal açılardan da kendi ülkelerinden daha gelişmiş ülkelere göç etmiş olmanın, onlar açısından olumlu bir sonuç doğuracağını belirtmişlerdir.

Katılımcıların yarısı şehre yapılan göçlerin kültürel çeşitliliği arttırdığını ve bunun da çatışma unsurunu beraberinde getirdiğini belirtmiş; az sayıda katılımcı ise göç olgusunun her iki ülke vatandaşı açısından da olumlu olacağını vurgulamıştır. Son olarak 10 katılımcı İstanbul'a yapılan göçlerin kişilerarası farklılıklardan dolayı şehrin sosyal benliğini zedelediğini belirtmiştir.

<sup>[26]</sup> Deniz Cengiz, "Zorunlu Göçün Mekansal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği", *International Periodical For the Languages, Turkish Studies (Elektronik)*, 10/2 , 2015, s. 101.

<sup>[27]</sup> Büşra Doğan, Mehmet Karakuyu, "Suriyeli Göçmenlerin Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Özelliklerinin Analizi: Beyoğlu Örneği", *Marmara Coğrafya Dergisi*, 0 (33) ,2016, s. 332 .

<sup>[28]</sup> İsmail Şahin, "Türkiye'ye Gerçekleştirilen Ortadoğu Kaynaklı Zorunlu Göçlerin Sosyo-Ekonomik Etkileri: 1979-2014 Arası", *TESAM Akademik Dergisi*, 2 (2) , 2015, s. 172.

## Yazar Katkı Oranları

Çalışmanın Tasarlanması (Design of Study): SD(%50) EAD(%50)

Veri Toplanması (Data Acquisition): SD(%50) EAD(%50)

Veri Analizi (Data Analysis): SD(%50) EAD(%50)

Makalenin Yazımı (Writing Up): SD(%50), EAD(%50)

Makale Gönderimi ve Revizyonu (Submission and Revision): SD(%50), EAD(%50)

## KAYNAKÇA

- Başel, Halis, "Türkiye'de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri" *Journal Of Social Policy Conferences*, 53, 2011, ss. 515-542.
- BOYER, G.G. and T.U. HATTON (1997), "Migration and Labour Market Integration in Late Nineteenth-Century England and Wales", *Economic History Review*, 4(4), ss. 697-734.
- Cengiz, Deniz, "Zorunlu Göçün Mekansal Etkileri Ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği", *International Periodical For the Languages, Turkish Studies (Elektronik)*, 10/2, 2015, ss. 101-122.
- Creswell, John W. (Çev. Mesut Bütün, S. B.), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2013, ss. 77.
- Çağlar, Türken, "Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve", *Toros Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/8, 2018, ss. 26-49.
- Çelik, Fatih, "İç Göçlerin Fayda- Maliyet Yaklaşımı İle Analizi", *E.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16, 2000, ss.231-245.
- Çetiner, Sibel, Enver Günay, "Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18/47, 2021, ss. 1-21
- Dursunoğlu, İsmail, "Göçün Siyasal Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Bir Alan Araştırması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14/76, 2021, ss.853-861.
- Ekici, Süleyman, "Göç ve İnsan", *Birey ve Toplum Bilimler Dergisi*, 5/1, 2015, ss.9-22.
- Güllüpinar, Fuat, "Göç Olgusunun Ekonomi-Politik ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme", *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/4, 2012, ss. 53-85.
- Günay, Enver, Dilek Atılğan, "Dünya'da ve Türkiye'de Göç Yönetimi", *KSU İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/2, 2017, ss. 37-60.
- Gürel, Ali, Balta, Yasemin, "İstanbul'un Göç Olayı ve Etnik Hayat Üzerine", *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1/1, 2014, ss. 1-15.
- Karakoç, Rıfat, "Göç Edenlerin Kentsel Bütünleşme ve Siyasal Katılma Durumlarına Yönelik Bir Araştırma: Konya Örneği", *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 11/21, 2011, ss.241-262
- Lohrmann, Reinhard, "Migrants, Refugees and Insecurity", *Current Threats to Peace*, *International Migration*, Vol.38, No.4, 2000, ss.3-22.
- Neuman, W.L., *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel Ve Nicel Yaklaşımlar*, Toplum Bilim Dizisi, Ankara 2017, ss. 276.
- Özerim, Gökay, "Avrupa'da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi", *5/1*, 2014, ss.11-48.
- Özkan, Recep, "Göç Olgusu ve Toplumsal Yapıya Etkisi", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 47, 2019, ss. 127-145.
- Sağlam, Serdar, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 5, 2006, ss. 33-44.
- Şahin, İsmail, O. D. (2015). Türkiye'ye Gerçekleştirilen Ortadoğu Kaynaklı Zorunlu Göçlerin Sosyo-Ekonomik Etkileri: 1979-2014 Arası. *TESAM Akademi Dergisi*, ss.167-195.
- Tamer, Mehmet, "Göç, Göçün Nedenleri Ve Uluslararası Göç Üzerine Kavramsal Bir Analiz", *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 7/60, 2020, ss. 2812.
- Tuncel, Gökhan, Süleyman Ekici, "Göçün Siyasal Etkisi: Suriyeli Göçmenlerin Türkiye Siyasetine Etkisi", *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 9/2, 2019, ss. 48-72
- Tunç, Ayşe Şebnem, "Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme", *TESAM Akademi dergisi*, 2/2, 2015, ss. 29-63.
- Türkçe Sözlük, (1998). Türk Dil Kurumu, Ankara
- Türkoğlu, Oğuzhan, "Mülteciler ve Ulusal/Uluslararası Güvenlik", *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 2011, ss. 102-118.
- Ünsal, Ayşe, "Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkiler", *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 18, 2019, ss. 53-65.

## EXTENDED ABSTRACT

### THE EFFECTS OF MIGRATION TO ISTANBUL ON URBAN SOCIOLOGY: THE CASE OF AFGHANISTAN AND SYRIA

In this study, it is aimed to determine the effects of immigration to Istanbul on the sociological structure of this city, based on the answers given by immigrant students, mostly from Afghanistan and Syria, to various questions. It is aimed to determine to what extent the immigrants from Afghanistan and Syria are affected in terms of the socio-cultural life level, education system, economic situation and religious structure of the city, or to what extent the immigrants are affected in the province of Istanbul. In the "Summer 2021" period at Yıldız Technical University, participating students were asked to answer various questions. The research consists of analyzing the answers given by male and female students between the ages of 18-25 from each department, branch and class of the university to the questions asked. After asking unstructured open-ended questions to a total of 146 university students, their answers were analyzed in line with the interpretative method. As a result of the research; It has been determined that the most basic reason for the migrations made is the efforts of underdeveloped or underdeveloped countries in terms of economic, political and education to reach more developed countries. A large part of the participants emphasized that cultural diversity increased in the immigrant-receiving societies and this situation resulted in positive results for the countries, but a large part of the participants emphasized that various problems could be experienced in the social structure of the city.

This research aims to find out why and how the migration of Syrian and Afghanistan nationals in the province of Istanbul by undergraduate students studying at Yıldız Technical University in the Summer term of the 2021-2022 Academic Year and the majority of them are immigrants, and then what kind of positive or negative situations are experienced in the religious, political and socio-cultural structure of the city and accordingly the country and to what extent the social structure is affected. In this research, it has been tried to explain the reasons that push societies to migrate in general, the level of social bonding in the regions where immigrants come from, and most importantly, to what extent the religious, political, socio-cultural and economic changes in the regions receiving immigration are positive or negative. In this way, it is aimed to contribute to the literature by including the thoughts of the immigrants themselves with direct quotations to the extent to which Syrian and Afghanistan immigrants affect and influence the sociocultural identity, education system, economic situation and religious structure of this city in Istanbul.

This research was conducted on the axis of the phenomenology design, one of the qualitative research designs. It was carried out by asking various questions to the students in electronic environment. This design is also called phenomenological. Phenomenological (phenomenological) studies define the common meaning of people's lived experiences about a phenomenon or concept. In this context, the phenomenon addressed in the research is the effect of immigrants on the socio-logical structure of the city.

Turkey tends to support all migrants who have been harmed in the wars in Syria and Afghanistan and who ask for help. It is obvious that migrants have a high tendency to migrate to Istanbul, where they will find all kinds of opportunities in Turkey. Within the scope of migration literature, it is generally emphasised that accommodation and food problems occur with the population increase in the migrated regions. In addition to this problem, there are also conflicts between the citizens of the receiving country and immigrants due to various disagreements. In a study conducted on this subject, the main reason for such conflicts in the countries is that the written and visual media in the receiving countries have created antipathy in the local population for immigrant citizens by putting forward negative news about immigrants. In the research, in line with the findings obtained from the participant opinions, it was found that various conflicts occurred due to cultural differences in the unity of the local people in social life without any stimulus. As a result of another research on this subject; when the socio-economic and socio-cultural situation of Syrian immigrants in Turkey is examined, it is emphasised that the thoughts of immigrants differ according to their ethnic structures. In addition to this, it is also emphasised that their social activities differ from their own cultures. It was emphasized that the number of migrants exhibiting different behaviours is quite high. In addition, when the satisfaction of Syrian migrants with being in Turkey is considered, it is underlined that women are more satisfied than men. For this reason, Istanbul has been one of the most preferred cities by Afghanistan and Syrian immigrants because it is developed in every aspect. In a research supporting this situation, it is emphasised that human beings will want to migrate to more peaceful environments where they can eliminate their economic problems and these two factors are the most important reasons for migration. It was also stated that the people of the Middle East were exposed to migration due to terrorism, war and famine. In the research, the participants stated that in addition to the increase in economic welfare, having migrated to countries that are more developed than their own countries in terms of education and social aspects would have a positive result for them. Although half of the participants stated that migration to the city increased cultural diversity and this brought along the element of conflict, a small number of participants emphasised that this situation would be positive for the citizens of both countries. Finally, about 10 participants stated that migration to Istanbul has damaged the social identity of the city due to interpersonal differences.